HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קצוצי תפילין נמצאו בראשי הרוגי ביתר רבי ינאי ברבי ישמעאל אמר שלש קופות של ארבעים ארבעים סאה א] במתניתא תנא ארבעים קופות של שלש שלש סאין ולא פליגי הא דרישא הא דדרעא אמר רבי אסי ארבעה קבין מוח נמצאו על אבן אחת עולא אמר תשעת קבין[א] אמר רב כהנא ואיתימא שילא בר מרי מאי קראה [1]בת בבל השדודה אשרי שישלם לך וגו' אשרי שיאחז ונפץ את עולליך אל הסלע: [2]בני ציון היקרים המסולאים בפז מאי מסולאים בפז אילימא דהוו מחפי בפיזא והאמרי דבי רבי שילא [ב]תרתי מתקלי איסתירי פיזא נחות בעלמא חדא ברומי וחדא בכולי עלמא אלא שהיו מגינין את הפז ביופיין מעיקרא חשיבי דרומאי הוו נקטי בליונא דגושפנקא ומשמשי ערסייהו מכאן ואילך מייתו בני ישראל ואסרי בכרעי דפורייהו ומשמשי אמר ליה חד לחבריה הא היכא כתיבא אמר ליה [3]גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת אמר כמה מרחיקנא מדוכתא פלן אמר ליה אינגד פוסתא ופלגא אמר ליה אי מטאי לגביה לא איצטריכי לך [ג]אמר רב יהודה אמר שמואל משום [ד]רבן שמעון בן גמליאל מאי דכתיב [4]עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי ארבע מאות בתי כנסיות היו בכרך ביתר ובכל אחת ואחת היו בה ארבע מאות מלמדי תינוקות וכל אחד ואחד היו לפניו ארבע מאות תינוקות של בית רבן וכשהיה אויב נכנס לשם היו דוקרין אותן בחוטריהן וכשגבר אויב ולכדום כרכום בספריהם והציתום באש: ת"ר [ה]מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים הלך ועמד על פתח בית האסורים אמר [5]מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים ענה אותו תינוק ואמר הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל העבודה שאיני זז מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו אמרו לא זז משם עד שפדאו בממון הרבה ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל ומנו רבי ישמעאל בן אלישע[ו] אמר רב יהודה אמר רב מעשה בבנו ובבתו של ר' ישמעאל בן אלישע שנשבו לשני אדונים לימים נזדווגו שניהם במקום אחד זה אומר יש לי עבד שאין כיופיו בכל העולם וזה אומר יש לי שפחה שאין בכל העולם כולו כיופיה אמרו [ז]בוא ונשיאם זה לזה ונחלק בוולדות הכניסום לחדר זה ישב בקרן זוית זה וזו ישבה בקרן זוית זה זה אומר אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה וזאת אומרת אני כהנת בת כהנים גדולים אנשא לעבד ובכו כל הלילה כיון שעלה עמוד השחר הכירו זה את זה ונפלו זה על זה וגעו בבכיה עד שיצאה נשמתן ועליהן קונן ירמיה [6]על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים אמר ריש לקיש מעשה באשה אחת וצפנת בת פניאל שמה צפנת שהכל צופין ביופיה בת פניאל בתו של כהן גדול ששימש לפני ולפנים שנתעלל בה שבאי כל הלילה למחר הלבישה שבעה חלוקים והוציאה למוכרה בא אדם אחד שהיה מכוער ביותר אמר לו הראני את יופיה אמר לו ריקא אם אתה רוצה ליקח קח שאין כיופיה בכל העולם כולו אמר לו אף על פי כן הפשיטה ששה חלוקים ושביעי קרעתה ונתפלשה באפר אמרה לפניו רבונו של עולם אם עלינו לא חסת על קדושת שמך הגבור למה לא תחוס ועליה קונן ירמיה [7]בת עמי חגרי שק והתפלשי באפר אבל יחיד עשי לך מספד תמרורים כי פתאום יבא השודד עלינו עליך לא נאמר אלא עלינו כביכול עלי ועליך בא שודד אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב [8]ועשקו גבר וביתו ואיש ונחלתו מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשת רבו ושוליא דנגרי הוה פעם אחת הוצרך [ח](רבו) ללות אמר לו שגר אשתך אצלי ואלונה שיגר אשתו אצלו שהה עמה שלשה ימים קדם ובא אצלו אמר לו אשתי ששיגרתי לך היכן היא אמר לו אני פטרתיה לאלתר ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך אמר לו מה אעשה אמר לו אם אתה שומע לעצתי גרשה אמר לו כתובתה מרובה אמר לו אני אלווך ותן לה כתובתה עמד זה וגרשה הלך הוא ונשאה כיון שהגיע זמנו ולא היה לו לפורעו אמר לו בא ועשה עמי בחובך והיו הם יושבים ואוכלים ושותין והוא היה עומד ומשקה עליהן והיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן ועל אותה שעה נתחתם גזר דין ואמרי לה על שתי פתילות בנר אחד: לקח מן הסיקריקון וכו': [ט][א]אמר רב לא שנו אלא דאמר לו לך חזק וקני אבל בשטר קנה ושמואל אמר [ב]אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב לו אחריות

תניא

רש"י

קלולי תפילין. דפוס תפילין חוץ מן הרצועה קרוי קלילה כדאמרי' במסכת סוכה (דף כו:) אוחז ברצועה ואינו אוחז בקלילה: [י] **דדרעא.** מ' סאה ודרישא שהם גדולים ד' בתים בכל קלילה הוו ג' זימני מ' סאה. וא"ת ד' לא היא שבית אחד של זרוע גדול מאחד מבתי הראש לפי שכאן כל ארבע פרשיות בבית אחד ובשל ראש פרשה אחת בבית אחד ומ"מ דפוס של ראש מתוך שצריך לחלק הבתים ולהיות ריוח ביניהן וקבועין על מושב אחד הוצרך המושב להיות רחב והוי על אחד שלשה שבזרוע: **ארבעה קבין.** בחורבן בית ראשון: **איספרי.** סלעים: **שהיו מגינין את הפז ביופיין.** והיינו מסולאים לשון סולו לרוכב (תהלים סח) לא תסולה בכתם אופיר[יא] משובחין היו ביופיין מן הפז: **בליוני דגושפנקי.** צורות נאות שבחותמיהן כדי שתתעברנה כנגדן: **כמה מרחיקנא מההוא דוכתא.** שלא הגעתי ללמוד אותו פסוק: **אינגד.** מעט: **פוסתא ופלגא.** דף וחצי: **על כבוד שמך הגבור.** והיכן גבורתך: **עלי ועליך.** ששמי נתחלל בכך: **שוליא דנגרי הוה.** לא היה רבו לתורה אלא רבו לאומנות של נגרים: **שוליא.** אינדרי"ן: **הולך ללוות.** הרב: **קידם.** השכים: **שתי פתילות בנר אחד.** אשת איש: **לא שנו.** דמקחו בטל: **אלא דאמרו ליה.** בעלים לזה שלקח מסיקריקון: **לך חזק וקני.** בחזקה דכיון דדיבורא בעלמא הוא איכא למימר השתא נוח לי: **אבל.** אי כתב ליה שטרא בשמיה: **קני.** דכולי האי לא הוה ליה למיעבד אי לאו דזבנה ליה מכר גמור ומדעת: **אחריות.** דאי טרפו לה מיניה לגבייה דמי ארעא:

ה"ג

תוספות

כל ממון שפוסקין עליו. כי איכא סכנת נפשות פודין שבויין יותר על כדי דמיהן כדאמרינן בפרק השולח (לעיל דף מד.) גבי מוכר עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים כ"ש הכא דאיכא קטלא אי נמי משום דמופלג בחכמה היה [א][יב]: **אבל בשטר קנה.** [ב] אאשה נמי קאי כדמוכח בסמוך והא דאמר בפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף נה.) כתב לראשון ולא חתמה לו ולשני וחתמה לו איבדה כתובתה משמע [ג] דבחד לוקח יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי [ד] התם כשחתמה על שטר של בעלה [ה] והכא כשכתבה שטר בפני עצמה [ו] ועוד דחתמה דהתם שנתרצית במכירת הבעל או שמחלה לו השעבוד [ז] אבל הכא כשכתבה [יג] שטר מכירה שהיא מוכרת לו ולמאי דמפרש ה"ר אליעזר משנז"א דרב ושמואל פליגי הכא באחריות טעות סופר הוא דשמואל לטעמיה דאמר בפ"ק דב"מ (דף יד.) דאחריות לאו טעות סופר הוא בשטרי מקח וממכר ורב סבר אחריות ט"ס הוא ובסתם שטר ככתבה לו אחריות דמי והיא דכתובות [ח] כשפירשה דלא קבלה אחריות (א) מידי:

כגון

מסורת הש"ס

א) בכת"י נוסף: תינוקות, ב) [עי' תוס' ע"ז יא: ד"ה מתקלן], ג) ב"ק פג. ע"ש [סוטה מט: ע"ש], ד) [עי' תוס' ע"ז לג. ד"ה אבל], ה) [תוספתא הוריות פ"ב], ו) עי' בהגהות הש"ל כאן, ז) נ"ל בואו. רש"ל, ח) ס"א ל"ג, ט) [ב"ב מז: מח.], י) ברש"י בע"י נוסף: לא פליגי: רבב"ח ורבי ינאי ומתניתא, יא) איוב כח, יב) [ועי' תוספות לעיל מה. ד"ה דלא וכו'], יג) בשטר מכירת הבעל שהיא מוכרת כצ"ל,

תורה אור השלם

1. בַּת בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי שֶׁיְשַׁלֶּם לָךְ אֶת גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ: אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ אֶת עֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע: תהלים קלז ח-ט
2. בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי חֶרֶשׂ מַעֲשֵׂה יְדֵי יוֹצֵר: איכה ד ב
3. גַּם כָּל חֳלִי וְכָל מַכָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעְלֵם יְיָ עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדָךְ: דברים כח סא
4. עֵינִי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי: איכה ג נא
5. מִי נָתַן לִמְשִׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבֹזְזִים הֲלוֹא יְיָ זוּ חָטָאנוּ לוֹ וְלֹא אָבוּ בִדְרָכָיו הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ: ישעיהו מב כד
6. עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה עֵינִי עֵינִי יֹרְדָה מַּיִם כִּי רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מֵשִׁיב נַפְשִׁי הָיוּ בָנַי שׁוֹמֵמִים כִּי גָבַר אוֹיֵב: איכה א טז
7. בַּת עַמִּי חִגְרִי שָׂק וְהִתְפַּלְּשִׁי בָאֵפֶר אֵבֶל יָחִיד עֲשִׂי לָךְ מִסְפַּד תַּמְרוּרִים כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד עָלֵינוּ: ירמיהו ו כו
8. וְחָמְדוּ שָׂדוֹת וְגָזָלוּ וּבָתִּים וְנָשָׂאוּ וְעָשְׁקוּ גֶּבֶר וּבֵיתוֹ וְאִישׁ וְנַחֲלָתוֹ: מיכה ב ב

מוסף רש"י

קיצוצי תפילין. הן תפילין עצמן דפוס מושבן ורצוען. (סוכה כו:). **המסולאים בפז.** הרואה אותם אומר ראו תוארם של אלו כמראית פז. (איכה ד ב) **פיזא.** פז והוא אבן יקרה עד מאד ואינו מצוי בעולם. (ע"ז יא.). **מאי דכתיב עיני עוללה לנפשי.** מאי דכתיב לא גרס, אלא ר"ש קרא מקרא זה על עצמו ואמר שעליו לעולל את עיניו בבכי יותר מן הכל (סוטה מט:) כלומר כך אמר ר"ש קורא אני על עצמי המקרא הזה שיש עלי לעולל עיני בבכי ודמעה מכל משפחות העיר (ב"ק פג.) עוללה, מגוללת את עיני, לנפשי, על נפשי מפני קורותיי (סוטה שם). **עני עוללה לנפשי.** עיני בדמעה וניוולה פני על נפשי, עוללה לשון ניוול כמו ועוללתי בעפר קרני. (איכה ג נא). **והתפלשי.** התגלגלי. **אבל יחיד.** אבל של בן יחיד מי שאין לו אלא בן יחיד שמת. (ירמיה ו כו). **לא שנו.** דחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל, **אלא דאמר לו.** בפני עדים, **לך חזק וקני.** ומעות לא קיבל בפני עדים דנימא זביניה זביני, וגם שטר לא כתב לו בעל הבית ללוקח, אבל אם כתב לו שטר ודאי אקני ליה (רשב"ם ב"ב מז:). **אף בשטר נמי לא קנה.** דמאימת סיקריקון כתב לו (שם).

עין משפט נר מצוה

פה א ב מיי' פי"ד מהל' טוען הלכה ב ועי' במ"מ סמג עשין נה טוש"ע חו"מ סימן רלו סעיף ד וסי' קנא סעי' ג:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אבל וכו' אחריות מיירי הס"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' במתניתא תנא ארבעים קופות של שלש שלש סאין ולא פליגי. ר"ל ר' ינאי דאמר ג' קופות של מ' סאה ומתניתא דתנא ארבעים קופות של ג' סאה הם לא פליגי על רבב"ח אמר ר"י דאמר רק מ' סאה דרבב"ח איירי בדרעא ואינהו בדרישא וכ"כ מהרמ"ש:

לעזי רש"י

אינדרי"ן [ויינדרי"ן]. שוליה.

מוסף תוספות

א. ולא אמר בת"ח שאין פודין אותו אלא בדמיו, דת"ח שמת אין לו תמורתו (ב"ר ל"א, י"א ועי' הוריות יג.), והלכך פודין אותו עד י' בדמיו. רשב"א (לעיל מה. ד"ה משום, ומשמעות דבריו ד'כל ממון שפוסקין עליו' לאו דוקא). [דרך אחרת, דפודין בלי גבול:] ובת"ח לא חיישינן לטעמא דמיגרי בהו ופודין אותם לעולם בכל ממון שיפסקו. רבנו קרשקש (לעיל מה. ד"ה או). ב. אלקח מן האיש וחזר ולקח מן. תוס' ב"ב מז: ד"ה אבל. ג. דדוקא כשהן ב' לקוחות וכתב הבעל ללוקח ראשון ולא חתמה לו, לשני וחתמה לו, הוא דאיבדה כתובתה, משום דאמר לה אם איתא דנח"ר עבדת, מקמא איבעי לך למעבד, אבל. שיט"ק. ד. אע"פ שכתבה שטר (תוס' ב"ב שם) והכא בלוקח אחד איירינן ואפ"ה קאמר רב דבשטר קנה. שיט"ק. ה. דהואיל ואינו יכול להוציא שטר שלה שלא יראו שטר של בעל עמו יכולה היא ודאי שתאמר 'נחת רוח עשיתי לבעלי'. תוס' כתובות נה. ד"ה כתב(ה). ו. דהואיל ויכול להוציא שטר שלה בלא שטר של בעל, לא אמרי' 'נחת רוח'. תוס' כתובות נה. ד"ה כתב(ה). ז. שיש לה על הקרקע. שם. ח. דחתמה לו, איכא למימר. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

אמר רב ל"ש אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה ושמואל אמר אף בשטר לא קנה עד שיכתוב לו אחריות וקי"ל הלכה כשמואל בדיני ועוד דאמרינן בחזקת הבתים (מז:) אמר רב הונא אמר לי רב נחמן כולן שהביאו ראיה ראייתן ראיה ומעמידין שדה בידם גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו מאי קמ"ל תנינא לקח מסיקריקון וחזר ולקח מב"ה מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר רב ל"ש אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה קא משמע לן כדשמואל דאמר שמואל אף בשטר לא